

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-277-7-83>

CHARACTERISTICS OF MASTERING THE BASICS OF DIGITAL LITERACY BY PRIVATE SCHOOL STUDENTS

ОСОБЛИВОСТІ ОПАНУВАННЯ УЧНЯМИ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ ОСНОВАМИ ЦИФРОВОЇ ГРАМОТНОСТІ

Zviekova V. K.

*Candidate of Pedagogical Sciences,
Associate Professor of the Department
of General Pedagogy
and Special Education
Izmail State Humanitarian University
Izmail, Ukraine*

Звєкова В. К.

*кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри загальної педагогіки
і спеціальної освіти
Ізмаїльський державний
гуманітарний університет
м. Ізмаїл, Україна*

Актуальність даного дослідження обумовлена тим, що розвиток і впровадження в багатьох сферах життя людей інформаційно-комунікаційних технологій, а також перехід до інформаційного суспільства, висуває нові вимоги і до системи освіти, оскільки саме з нього починається формування всіх основних передумов створення і розвитку інформаційного суспільства. Мало того, освіта повинна йти на чолі цього процесу, а значить, її інформатизація повинна випереджати інформатизацію інших сфер життя суспільства.

У ситуації стрімкого наростання обсягу інформаційних потоків і появи все нових і нових інформаційних технологій зростає необхідність формування у школярів здатності адаптуватися до цих процесів, і особливої значущості в цьому відношенні набуває розвиток інформаційно-комунікативної компетентності.

У зв'язку з цим використання в освітньому процесі інформаційних і комунікаційних технологій нагально необхідно як для задоволення зростаючих освітніх потреб сучасного суспільства, так і для його стійкого соціально-економічного розвитку. Можна сказати, що в наші дні, вперше в історії людства, наукове знання та інформація стають не просто засобами вдосконалення сучасного суспільства, а й основними продуктами її діяльності. Мало того, знання виступають в якості основних ресурсів і продукції інформаційного суспільства, від яких безпосередньо залежить її подальше благополуччя і соціальний розвиток, однією з найважливіших умов якої є використання ІКТ в освітньому процесі.

Повсюдне використання сучасних ІКТ в повсякденному житті, в більшості сфер діяльності людей, в навчанні, диктує необхідність формування інформаційно-комунікативної компетентності, що є одним з найважливіших умов успішного навчання і подальшого розвитку учнів.

Слід зазначити, що загальний стан сьогоденної інформаційно-комунікативної компетентності учнів початкової школи задовільним бути визнано не може. Так, рівень сформованості інформаційно-комунікативної компетентності багатьох учнів початкової школи та її випускників в даний час досить низький.

Таким чином, сьогодні в педагогічній теорії і практиці має місце протиріччя між потребою в цілеспрямованому формуванні інформаційно-комунікативної компетентності учнів і відсутністю методичного обґрунтування шляхів і способів її ефективного формування.

В процесі навчання в початковій школі учні повинні оволодіти рядом умінь. Функції інформаційної компетентності – пізнавальна, як значущі і другорядні види, достатність і достовірність джерел інформації для вирішення практичних завдань.

Пропонується виділити наступні компоненти предметної цифрової грамотності учня початкової школи:

- мотиваційний;
- когнітивний (знання на рівні елементарних уявлень);
- операційний (володіння способами пошуку, обробки та зберігання інформації);
- аксіологічний (сприйняття інформації і способів роботи з нею як цінності).

Українській науковець, О. Горобець виділяє критерії формування цифрової грамотності випускників початкової загальної освіти, які визначаються відповідно до компонентів її формування [1, с. 68]:

- мотиваційний критерій;
- когнітивний критерій;
- ціннісний критерій;
- діяльнісний критерій;
- рефлексивно-оцінний критерій.

Процес ефективного формування цифрових умінь учнів молодших класів забезпечується наступним комплексом педагогічних умов: інформатизацією навчального процесу, урахуванням індивідуальних особливостей, забезпеченням суб'єкт – суб'єктної взаємодії, диференційованим підходом. Реалізація процесу формування

інформаційної компетентності здійснюється на принципах системності, цілісності, доступності, відкритості, наочності, особистісного цілепокладання, проблемності, метапредметності.

Формування основ цифрової грамотності відбувається різними способами передачі інформації (буквений, піктографічний, ієрогліфічний, рисунковий); діти знайомляться з можливими джерелами інформації та способами її пошуку: словниками, енциклопедіями, в тому числі комп'ютерними; підвищують рівень мовної компетентності за допомогою додаткових джерел інформації [2, с. 92].

Урочна і позаурочна діяльність в початковій школі дають можливість формувати три групи інформаційних умінь.

1. Інформаційно-пошукові вміння:

- вміння орієнтуватися в підручнику, словнику, довідковій літературі;

- вміння працювати з текстом (звертати увагу на виділення, визначати основну думку; критично оцінювати джерело інформації з точки зору його відповідності запиту, інформацію (точність, достатність і релевантність інформації), групувати матеріал на головний і другорядний).

Дана група умінь спирається на знання учнів видів джерел інформації, апарату орієнтування в друкованому джерелі інформації. Молодший школяр повинен знати, за якими принципами побудований словник. Вивчення інформації неможливе без знання видів текстової інформації (фактуальна, підтекстова, концептуальна) і видів читання.

2. Інформаційно-аналітичні вміння:

- вміння описувати аналізований об'єкт (явище);
- вміння порівнювати об'єкти (явища), класифікувати;
- вміння самостійно давати тлумачення понять;
- вміння шукати незрозуміле слово, отримувати інформацію про його значення з морфемної структури;

- вміння аналізувати текст науково-пізнавального характеру, самостійно знаходити в ньому ключові слова, складати план тексту;

- вміння отримувати інформацію з малюнка, схеми, алгоритму, таблиці;

- вміння переводити інформацію з однієї форми в іншу [4, с. 93].

Інформаційно-аналітичні вміння не можуть бути сформовані без знання учнями логічних прийомів розумових дій (аналіз, узагальнення, порівняння, класифікація, синтез та ін.). Молодший школяр повинен знати, що таке ключові слова і як складається план тексту. Заняття

в початковій школі надають широкі можливості для навчання учня початкових класів створенню інформаційного продукту. Інформаційний продукт – це оброблена інформація, перетворена з однієї форми в іншу (стислий переказ наукового тексту, план, алгоритм, схема, таблиця, анотація, тези та ін.). По створенню алгоритму вчителем може бути вибудована система занять, так як багато завдань вирішуються алгоритмічно. Дуже важливо навчати школярів «техніці мислення», сформувати у них вміння і навички аналітико-синтетичної роботи. Тому при засвоєнні нового матеріалу необхідно чітко планувати логічні операції, так як саме володіння системою операцій формує в учня раціональні розумові дії, отже, і «інтелектуальні» навички в цілому. Планування розумових операцій особливо корисно при навчанні мові і особливо при оволодінні навичками правопису [4, с. 93].

Література:

1. Горобець О. А. Можливості уроку для формування цифрової грамотності молодшого школяра. *Освіта*. 2013. № 5. С. 67–69.
2. Загвязинський В. І. Теорія навчання: сучасна інтерпретація: Навчальний посібник. К. : Академія, 2001. 192 с.
3. Захарова І. Г. Інформаційні технології в освіті : навчальний посібник. К. : Академія, 2003. 192 с.
4. Лау Х. Керівництво з інформаційної грамотності для освіти протягом усього життя. К. : ЮНЕСКО, 2012. 211 с.
5. Маркуліс С. Ю. Модель підвищення інформаційно-комунікаційної компетентності педагогічних працівників в умовах ресурсного центру. К., 2010. 239 с.